

Augsburg, 1. November 1556

An Anton Fugger

Druck: Johannes Zonaras, Basel 1557, I, S. 3-11; Corpus historiae Byzantinae, Paris 1567, I, fol. 3r-6r; Corpus historiae Byzantinae, Frankfurt 1568, I, fol. a2r-a6v; Historia Imperatorum Romanorum, Frankfurt 1578, I, fol. a2r-a6v.

AD MAGNIFICVM ET GENEROSVM
VIRVM, D. ANTONIVM FUGGERVM, KIRCHPER-
gae et Vueissenhorni Dominum, Caesareae maiestati à consi-
lijs, etc. in Ioannis Zonarae Annales Hieronymi
Vuolfij Praefatio.

Opus hoc historiam IOANNIS ZONARE, uiri sua aetate in Constantinopolitano Imperio clarissimi, longo iam tempore à multis uiris doctissimis desideratum, dupli potissimum nomine commendandum esse uidetur: tum propter amplitudinem et uarietatem rerum, quae in eo continentur: tum ob breuitatem, hominibus uel in republica, uel domesticis negotijs, uel studijs grauioribus occupatis, uel ijs quorum infirmior est memoria, gratam atque aptissimam. Neque enim cuilibet accommodatum est, omnia scripta omnium historicorum euoluere: et praecipuas res summorum imperiorum à mundi exordio, quantum quidem mortalitati nostrae concessum est, usque ad hanc aetatem, ignorare turpissimum. Nam si, Cicerone autore, inter hominem et belluam hoc maximè interest, quòd haec tantum, quantum sensu mouetur, ad id solum quod adest, quodquæ præsens est, se accommodat, paululum admodum sentiens praeteritum aut futurum: homo autem quoniam rationis est particeps, consequentia cernit, principia et causas rerum uidet, earumquæ progressus est quasi antecessiones non ignorat, similitudines comparat, et rebus præsentibus adiungit atque annexit futuras, facilè totius uitiae cursum uidet, ad eamquæ degendam præparat res necessarias: uix hominis nomine dignus est, qui memoria et cogitatione ultra suam aetatem non progreditur. Ac præscientia rerum futurarum, si qua est, diuini potius esse muneric, quām humani ingenij creditur: etsi non desunt, qui uel natura incitati, uel arte adiuti, uel usu rerum edocti ea prædicunt, quae multo pòst futura sunt. quae quidem facultas et latius patèret, et multo esset illustrior, si tria haec in uno homine coniungerentur: praeteritarum autem ignoratio, in homine literis uel mediocriter imbuto, uix ullam habet excusationem. Neque enim in hac, ut in illa, uel de rei difficultate, uel de naturae nostrae imbecillitate queri possumus: sed uel supina negligentia, uel occupatio superuacanea, uel inane uoluptatis studium, culpam omnem sustinet. Quis enim omnium mortalium ita negotijs obruitur, quin, si parcus et prudens sit temporis, preciosissimi et irreparabilis thesauri dispensator, unam atque alteram horam legendo meditandoquæ, absque ullo incommodo ualetudinis, et rerum suarum dispendio, quotidie possit impendere? Videmus enim, quibus nugis (ne quid dicam grauius) plerisque tempus pereat, quòd longè rectius studio sapientiae tribueretur. Nec iniuria uir grauissimus Seneca exclamat, magnam uitiae partem nihil agentibus, maiorem malè agentibus, totam aliud agentibus elabi: eoque fieri, ut necessaria ignoremus, quoniam superuacanea didicerimus. Superuacanea porrò intelligit, immo dicum uoluptatum, honoris, potentiae, pecuniaeque studium. Necessaria uero, philosophiam, hoc est, humanarum diuinorumquæ rerum cognitionem: quae si ulli mortalium perfecta contingenteret, haud dubiè omnium oculi atque animi in illum unum, tanquam deum quendam, conuerterentur. Nunc quia nomen inane multi iactitant, perpauci uero ita sunt morati, ut recta ratio postulabat: sit ut res ipsa uulgò non intelligatur, et nomen odiosum aequè atque ridiculum habeatur. idquæ haud scio quām rectè. Neque enim disciplinae aut uitiae genus, ob

hominum inscitiam aut peruersitatem, iure traducitur: et qui tam seuerè iudicant, ne semetipsos quidem, nisi mentis errore affiantur, probabunt. homines enim sunt ut caeteri, et ijsdem affectibus abnoxij: et parum liberale est, unum atque alterum naeuum exagitare, dissimulatis uirtutibus, quarum in philosophis non minima est, studium inquirendi ueri, et moderandarum cupiditatum, ut intra naturae praescriptum coherceantur, eodemque pro sua uirili perducendi quamplurimos. Postulare autem ut ij sese infra omnes infimos homines abijcant, et in extremis sordibus Cynicorum more uiuant: immanis est inscitiae atque superbiae. Sed ad historiam redeo, quae cum crassior quaedam philosophia sit, et exemplis potius quam rationibus uitam ciuilem ac priuatam instituat: non dubium est quin magnam habeat utilitatem cum summa suauitate coniunctam. In qua quae praecipue obseruanda sint, prudenter Liuius his uerbis monet: Ad illa mihi pro se quisque acriter intendat animum, quae uita, qui mores fuerint, per quos uiros, quibusque artibus, domi militiaeque et partum et auctum imperium sit: labente deinde paulatim disciplina, uelut dissidentes primo mores sequatur animo: deinde ut magis magisque lapsi sint, tum ire coeperint praecipites, donec ad haec tempora, quibus nec uitia nostra, nec remedia pati possumus, uentum est. Hoc illud est praecipue in cognitione rerum salubre ac frugiferum, omnis te exempli documenta in illustri posita monumento intueri: inde tibi tuaeque Reipublicae quod imitere capias: inde foedum incoeput, foedum exitu quod uites. Hactenus ille. Sed et Cicero, praeterquam quod ait, Nescire quid antea quam natus sis acciderit, id est semper esse puerum: magnis ornat laudibus historiam, cum testem temporum, lucem ueritatis, uitam memoriae, magistrum uitae, nunciam uetustatis appellat. Quae cum uera esse non negem (neque enim quorundam fabulosa commenta rem ipsam corrumpere possunt) tamen si maxima ex parte omnium aetatum consilia, acta, euentus aestimemus: quid est aliud historia quam ingens quoddam pelagus, ac potius naufragium miserabile humanae stultitiae, improbitatis et miseriae, et speculum longè illustrius uitae priuatae et politicae, quam ulla comoedia aut tragedia? Quae cogitatio in huius Operis elucubratione perpetuò sensibus atque animo meo obuersata est. Siue enim sacra siue profana, siue noua siue uetera occurrerent, siue Hebraea siue Graeca tractarentur: cramben eandem repeti, cantilenam eandem cani uidebam: omnia plena erratorum, scelerum, fraudum, mendaciorum, praestigiarum, aerumnarum, dissensionum, caedium, excidiorum. Vt res ipsa abundè doceat, humanum ingenium ab ipso ortu esse depravatum: neque inanem extitisse diuinam execrationem, cum ubique sudor uultus, ubique tribuli et spinae, ubique serpentis insidiae appareant. Boni et simplices pauci sunt: et si qui sunt, ij alias per imprudentiam in facinus ruunt, alias malis exemplis corrumpuntur, alias à maximo improborum et callidorum numero opprimuntur. Et quanquam naturae hominum duo insignia munera, facultas RATIONIS ET ORATIONIS diuinitùs sunt concessa, quibus ad contemplandum et celebrandum huius uniuersitatis opificem, et ad tuendam ac iuuandam hominum inter ipsos communitatem utendum erat: in nullum ferè alium usum à plerisque ea conuerti uidemus, nisi ad expeditius fallendum et nocendum, et uastitatem efficiendam. An non ita plerumque uiuitur, ut quemadmodum ferae in solitudine et syluis, pisces in fluminib[us] et mari, uolucres in immensis illis aeris spacijs, magna ex parte quasi naturae quadam lege imbecilliores opprimunt et deuorant: ita etiam in nostro genere, callidissimi et potentissimi quique imbecillitatem et simplicitatem caeterorum in suam praedam uertunt, aliquando etiam sine fructu, quid fructu dico? imò etiam cum periculo et incommmodo suo alijs nocent: idque cum faciunt, quasi re bene gesta gloriantur. Interea Theologi de iusto Dei iudicio, de praemijs piorum, de supplicijs improborum concionantur: cum ipsis sese, quasi terrigenae illi fratres, acutis exarcerbatae linguae pugionibus confodian, eundemque morbum in animis auditorum propagent, ut haud iniuria dubitari queat, an? sed temperandum est calamo, ne ipse in idem uitium incidam. Philosophi de officijs praecipiunt, et ipsis ab officio saepe decedunt: neque ferè usquam plus est iniuriae, quam ubi uiris plurimum: neque plus morborum, quam in copia remediorum: nusquam plus paupertatis, quam in summis opibus: nusquam plus dementiae, quam in summa sapientiae persuasione. quae quidem sapientia

consuetudinibus inueteratae, acceptaeque à maioribus opinionis, et autoritatis magistrorum fundamentis haud scio quàm firmis innititur. Hinc infinita illa dissidia religionum, doctrinarum, morum, institutorum, et propter opinionum (rei leuissimae) diuersitatem capitales inimicitiae, seditiones perniciosae, bellaque atrocissima. Inter haec alij fremunt, alij gemunt, aliqui rident, multi flent, plures indignantur, plerique omnes conqueruntur, nemo non aliena uitia perspicit et exagitat, sua uerò seriò et constanter emendat ferè nemo, aut sanè paucissimi: in quo exiguo grege utinam et ego me ipsum numerare possem. Sed nescio quo pacto exemplis magis omnes trahimur, quàm disciplina et ratione, καὶ τὸν ἐπιχώριον, ut Aristophanes ait, ἀσκοῦμεν τρόπον. Pauci enim ea sunt uel prudentia, uel animorum constantia praediti, ut cum uitijs et erroribus suorum temporum pugnare possint. Ita quasi fato quodam praecipites in uitia ruimus, et ex uitijs in calamitates. Quae fortasse minus multae, aut saltem leuio res essent, si rectam rationem, et reliquos adhuc in natura nostra diuinæ lucis igniculos, in tantis fortunae tenebris, tanquam fidelissimos duces sequeremur. Quod si fieret, non toties fatum fatui, et caecam fortunam caeci accusaremus: neque nostros errores et uitia obscuris quibusdam nominibus uelaremus. Nulla quidem est in terris uel sapientiae, uel uirtutis perfectio: et frustra describitur nobis ille, qui apud Horatium

– Vno minor est Ioue: diues,

Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum,

Praecipuè sanus: –

aut apud Gellium, ἀκώλυτος, ὀνεκβίαστος, ἀπαρεμπόδιστος, ἐλεύθερος, εὔπορος, εὐδαίμων. Qualis, ut opinor, nemo unquam fuit, neque futurus est. Omnibus enim, quod Satyricus perfacetè addit, non modò pituita, sed flaua et atrabilis aliquando molesta est. Quod utinam minus crebrò, et in dictis et in factis praestantissimorum uirorum cerneretur. alioqui doctrinam diuinarum humanarumque rerum et integriorem, et minus controuersam, et multo expeditiorem haberemus, et uita mortalium aerumnis longè paucioribus premeretur. Sed tantam esse uecordiam et malitiam, ut quasi de industria miseros et nos ipsos et alios esse uelimus: id uerò est dolendum. Quid enim obstat, morbis et morte exceptis (quorum illos intemperantia uoluptatum atque libidinum cumulamus, hanc saepe quasi refugientem ultrò accersimus) quo minus etiam in terris aliquo modo beati simus? cum diuina benignitas ad uictum et cultum necessaria liberaliter omnia suppeditet, modò rectè uteremur, et humaniter communicaremus. Nam pestilentiae quidem, et sterilitates, et terraemotus, et siccitates, et inundationes, et si qua sunt eius generis alia publica mala, in unius hominis aetatem rarius incident. Bella uerò nullanaturae necessitate, sed hominum, eorumque principum et regum, quos uirtute et sapientia praestare caeteris, et ciues suos reddere beatos decebat, uel ambitione, uel aemulatione, uel auaritia, uel crudelitate existunt: et longè maiorem malorum omnium molem secum trahunt, quàm quae naturae nobis necessitas imposuit. Ne uerò caeteri nos excusatos putemus, nunquam principes tantos cire tumultus possent, nisi inferiores ijsdem morbis laborantes, illorum cupiditatibus non ministros modò, sed duces etiam se praeverent: qui honesti laboris fuga, et scelesti ocij cupiditate, diuina humanaque iura omnia uiolare non uerentur, et horribili furore, et plusquàm belluina immanitate grassantur: cumque ipsi pessimi sint, bona etiam, aut saltem mediocria ingenia corruptunt, aut caeteros quietos et tranquillos esse non patiuntur. Saeum profectò et horrendum est Martis imperium, qui ferro et igni saeuit. Sed paulo mitior est Mercurij tyrannis, qui falsis rationib[us] et callidis uerbis miscet omnia, et tela ferè suppeditat, quae Mars eiaculetur: pessimi sanè Demagogi, ut ab astrologis appellantur, ac potius κοσμοκράτορες. Nam VIS ET FRAVS, iure et ueritate oppressis, plerunque rerum potiuntur. Quòd etsi ita in promptu est, ut optabile sit, esse obscurius: tamen nescio quo modo lectione historiarum magis animus commouetur, et ad considerandam uitiae humanae siue comicotragoediam siue tragicocomoediam, et miseriam simul et uanitatem, impellitur: quae nos ad aliam uitam, pijs diuinitùs promissam, maiori studio et ardentioribus uotis expetendam excitare debebant, et dum hic sumus, etiam diligentiores, prudentiores, et moderatores efficere. Nam tragicos casus, quorum plenaे sunt

historiae, uel ex superbia et ambitione, uel ex negligentia et temeritate, uel ex animi libidine et iniusticia ortum habuisse, ferè constat: perpaucos autem, dum officio fungerentur, impegit. Cuius rei Zonaras noster exempla penè innumera, in postremo Tomo praesertim (absque quo si esset, posteriorum imperatorum res gestas magna ex parte ignoraremus) compendio proponit: in quo etsi alij alia desiderare possunt (quis enim satisfaciat omnibus?) tamen conatus eius egregius, atque institutum praeclarum fuit, certam quandam historiae quasi disciplinam constituendi, et dispersa in plurimis uoluminibus membra et partes eius, in unum quoddam corpus redigendi: ea moderatione adhibita, ut instar lauti magis quàm copiosi conuiuatoris, optima potius quàm plurima apponeret, nec conuiuas cum fastidio dimitteret, sed ita affectos, ut Timotheum de Platone dixisse ferunt, coenas eius etiam postridie delectare. Delegit enim sibi non omnium, sed praecipuarum gentium historias: neque eas omnes, sed uel praecipuas duntaxat, uel eas quae ad Ecclesiae seriem perspiciendam facere uidebantur, consilio iudicioqüe suo. quod siue probarit, siue non probarit omnibus: hoc illi cum multis, illud cum paucissimis scriptoribus, ne dicam nullis, commune erit. In bona tamen spe sum, fore plures, qui uide accepturi, et gratis animis hoc Opus pellecturi sint, quàm qui contempturi, aut calumniaturi. Morosorum uerò et obtrectatorum querelas atque aculeos, quis hominum deorum ue effugiat? quibus nisi quod ipsi fecerunt, nihil placet: ac ne ipsi quidem sibi ubique satis placent, alioqui non aliàs aliud probarent atque improbarent. Non inficiar, posse uideri Zonaram aliàs prolixorem, ut in Iudaica historia: aliàs breuiores, ut in exterarum gentium rebus gestis. In quo si qua culpa commissa est, excusationem habere uidetur hanc, quòd ipse non ex suo ingenio deprompsit ea quae scripsit, sed ex uarijs autoribus collecta, in certum ordinem redegit, qui autores inter se dissimillimi sunt. Quòd autem non omnia persecutus est, fortasse non negligentia, sed de industria fecit. Nam omnium gentium atque urbiuum res gestas describere, immensi est negocij, atque adeò infiniti: ut taceam, non semper esse fructuosum. Ac parum abest quin dicam, id in tanta amplitudine orbis terrarum, non magis esse uel utile, uel necessarium, quàm si quis in ciuitate maxima omnium domorum acta cognoscere studeat. Insignia, rara, exquisita, nos aliqua ex parte attingentia, ignorare turpe: consecrari singula, curiositatis potius est quàm eruditio. Si Geographis, qui totius terrae formam tenere se profitentur, multas et magnas orbis partes ignorare licuit: cur non idem in historia quoque cum uenia liceat? Iam quod ad elocutionem attinet, conciones, strategemata, consilia, euentus, eadem ferè ubique recurrent. Nam finitos populos plerunque de finibus dimicare, esse causas uel praetextus quosdam bellorum, et subitas occasiones, alia atque alia consilia, sententias, euentus, quis nescit?

Occidit miseros crambe repetita magistros.

inquit ille. et alio loco:

Quicquid agunt homines, uotum, timor, ira, uoluptas,

Gaudia, discursus, nostri farrago libelli.

Quae cum ita se habeant, et Philosopho autore, singularia infinita sint, nec ullis scientiae limitibus includi possint: praecipua ex ijs scire satis est (de hominibus occupatis loquor) et ordinem temporum ac rerum gestarum animo complecti. Quam ad rem non parum adiumenti afferet Zonaras noster, qui ab Orbe conditio auspicatus, ad suam usque aetatem, hoc est, ad annos abhinc amplius CCCC processit. In quo necesse habuit prima quasi rerum gestarum cunabula ex literis sacris, Iosepho atque alijs scriptoribus uetustis repetere. Quae nobis, si absque Mose fuisset, planè ignotae essent: cui nos, ut diuinitùs edocto, religio nostra, quamuis aduersante Philosophia, credere iubet ac cogit. Vt ut fit, autorem eo antiquiore et certiore non habemus. Est enim Iudaica historia ueluti fundamentum aut principium caeterarum omnium: et gentis illius mirum quoddam fatum, ut penè totum terrarum orbem peruagata, in summis exterarum gentium odijs et aduersationibus, tamen opinones suas mirabili siue pertinacia, siue constantia defenderit, atque etiam hodie tueatur, et multos in suam sententiam pertraxerit. quale nihil in caeteris populis cernitur: quorum historiae, insertis etiam et explicatis Danielis et aliorum prophetarum oraculis, obiter attinguntur, ut Aegyptiacae,

Assyriae, Persicae, Macedonicae, Romanae. quanquam his peculiare uolumen dedicauit, quod ego in duas partes distinx, et Christianos imperatores ab ethnicis seseparaui, ut totum opus tripartitum esset: de cuius argumento hactenus.

Nunc etiam de stylo autoris nonnihil est dicendum, qui cum non unius sit generis et formae, sed pro uarietate autorum, è quibus haec petita sunt, et ipse uariet, in ultimo Tomo praesertim, qua aetate Graeca pariter et Romana lingua degenerauit: erudit homines in eo nonnihil desiderabunt. Desiderau et ipse nonnihil, parsimoniam in primis Demosthenicae orationis, quae meo palato longè fuit gratior, et ad conuertendum non tantum iucundior, sed etiam facilior: utut alijs difficilis uideatur, et mea tenuitate superior. Nam in hoc autore multae sunt, aut mihi certè esse uidentur, περισσολογίαι, quae ut Graecum sermonem suo quodam genio saepe non infeliciter lasciuientem deceant: Latinis auribus multo seueroribus, nisi multum ego fallor, permolestae futurae erant. eaque de causa, ubi citra sententiae detrimentum fieri potuit, à me alicubi praetermissae sunt. idquē cum non tam mea sponte, quām doctissimorum uirorum, IOACHIMI CAMERARII ET LVDOVICI CARINI, fecerim, me facilè uiris doctis probaturum confido. Imperitorum autem et obtrectatorum iudicia, quae uel nulla uel peruersa sunt, contemno: neque facio pluris, quām morsum pulicis elephantus Indicus. Fabris enim fabrilia tractanda sunt, neque temerè falces in alienam messem immittendae. Concessa omnibus est, ab inuidia et imperitia ad aequitatem et eruditionem prouocatio. Idem mihi ius, ubi uel decere, uel necessarium esse uisum est: et dialogismis ad perpetuam orationem redigendis, haud raro permisi, ne propria nomina, et pronomina quaedam, et uerbum Inquit, et alia huiusmodi ad fastidium usque inculcanda essent. Quis enim non malit cum Aristoxeno redire in latomias, quām eandem cuculi cantilenam audire toties? Vt enim Graeci uel ob complures breues et commodas connexionum particulas, uel ob participiorum, quae praeteriti temporis significationem habent, multitudinem, siue etiam alijs de causis, quas hic persequi longum fuerit, à tautologis et perissologis minus abhorrent, et omnia minutius et curiosius persequuntur: sic qui apud Latinos imitari eadem uoluerit, nae is in horrendam et ineptam incidet loquacitatem? Qui igitur interpretem huiusmodi salebras sine ullo sententiae detrimento uitantem, uel negligentiae, uel malae fidei accusant: suam uel inscitiam et iudicij inopiam, uel morbum animi et nulla de causa maledicendi libidinem produnt. Neque tamen indulsi mihi nimium. Nam quod Plato ait, ei qui in disputando respondeat, interrogantis uestigia persequenda esse: id multomagis faciendum esse alienae linguae interpreti cogitau. Quòd si is scriptor, quem explicandum suscepis, recto itinere praecessit, hoc est, si rerum bonitatem cum elegantia dictionis coniunxit: interpres et minus laboris, et plus laudis capit. Sin illius salebrosa est oratio, et res haud magni momenti continet: alienae culpae dare poenas etiam interpres cogitur. Nam, ut Sophocles alio sensu affirmat, malarum rerum pulchra esse commemoratio non potest, et ordinem ac dispositionem earum immutare uix conceditur. Vt igitur oratio interpretis Latina et pura sit: ipsa tamen compositio horridum quiddam atque asperum sonat, membris et partibus eius non multo melius quām arena sine calce cohaerentibus. Quae uitia qui effugere uolunt, in aliud grauius plerunque incidunt, ut dum orationi poliendae et exornandae impensè student, ab autoris sententijs longè aberrent, et grauissimo perfidiae crimine se obstringant. His incommidis acutè perspectis, summo ingenio et doctrina uir, Ioannes Iouianus Pontanus praeclarè scripsit, malle se quemque afferre sua, quām offerre aliena: et quod scripsit, ipse in doctrina morum et rerum coelestium explicanda fecit, à philosophis et astrologis petita materia, quam suo arbitratu et collocaret, et exornaret. Sed tanti uiri exemplum ego imitari, praesertim in hoc scripti genere, et ingenij tenuitate et alijs incommidis impeditus, neque possim, neque ausim. Illud mihi satis fuit, ut sententias bona fide appenderem, et dictione, quantum ipse autor et orationis meae paupertas pateretur, quām minimè aspera uterer, aut barbara. Nec tamen ipse mihi ubique satisfeci: et in meae infelicitatis parte numeraui, quòd in autorem luculentiores non incidisse. non quòd hunc reprehendam: sed quòd uereor, ne ab alijs ipse reprehendar, qui nihil nisi florem dictionis sequuntur, qui profectò in breuitate Annalium locum non habet. Vbertatem Liuij quaeris? at

orationis diuitiae cum paupertate rerum coniungentur. Diligentiam in minutissimis quibusque persequendis postulas? atqui in immensum uolumen excrescit historia: nec iam compendium erit, sed dispendium, aut potius furtum. Nam quem prolixitas uoluminum delectat: is non epitomas, sed historias legat. Quas si omnes meminit, bene est: sin minus, Zonara tanquam indice et monitore utatur: ac cogitet, nihil ab omni parte beatum esse, et multiplicem uariarum rerum in uno non usque adeò magno uolumine cognitionem, styli incommodis, si qua sunt, comparet. Quae ratio me quoque mouit, ut non conquiescerem prius, quàm faxum hoc, quod toto hoc anno uersaui, ad montis cacumen perductum, tandem aliquando constitisset, ingenti utique labore et multis sudoribus, quounque tandem euentu. Nam ut de conuersionis ipsius aerumnis taceam, quantum difficultatis in ipsa lectione fuit? ob characteres e legantissimos illos quidem, sed lectu difficillimos, propter affectata illa scribendi compendia, et τῆς καλλιγραφίας studium, unde infinita errata oriuntur, ex facili notarum mutatione: quae cum alicubi non dissimiles sint, uim diuersissimam habent. Vnde factum, ut quemadmodum Plutarchus se Latina uerba ex cognitione rerum assequutum profitetur: ita ego saepe de ueritate lectionis ex sensu et constructione diuinare sim coactus, ratione planè praepostera. Nam et uerba rerum, et literae, uerborum notae ut essent, sunt inuentae. Neque tamen hac solertia me expedire ubique potuisse, nisi plures mihi codices suppeditati fuissent: quorum tres è tua bibliotheca accepi, magnis sumptibus Constantinopoli comparatos, opera atque industria egregij uiri, et prudentia longinquis peregrinationibus, Vlyssis exemplo, ac multo rerum usu parta clari, IOANNIS DERNSCHVVAM, qui in fronte uetustissimi illius codicis haec uerba scripsit:

Chronicon IOANNIS ZONARAE, duobus Tomis distinctum, quorum prior historiam Iudaicam potissimum, ab exordio mundi usque ad Hierosolymorum excidium, alter Imperatorum tam Graecorum quàm Romanorum res gestas usque ad Alexij Comneni obitum complectitur: anno Domini 1554. Constantinopoli in Pera siue Galata (quam olim κέρας siue Cornu appellatam putant) 150 ducatis Hungaricis emi, à magnifico domino Antonio Cantacuzeno: cuius familia, dum res Byzantina stetit, Imperatoria fuit, nunc sub Turcico dominatu ad priuatam conditionem redacta est. ab eó que rogatus sum, ut hoc opus aliquando excuderetur, et impressi codicis sibi copia fieret ob Zonaram conseruatum. Praeterea secundum Zonarae Tomum de Imperatoribus, conferendi gratia ab Alexandro Chartophylace triginta ducatis Hungaricis comparaui. Alium item Zonarae libellum de rebus Imperij et Ecclesiae, à Constantino usque ad Iustinianum imperatorem ex uetusto codice transcribendum curau. Hactenus ille. Quartum codicem, qui à Constantino Magno incipiebat, omnibus ornamentis amplissimi uiri, domini et Mecaenatis mei, IOANNIS IACOBI FVGGERI bibliotheca instructissima suppeditauit. Denique praeter omnem spem et expectationem meam accessit Viennensis bibliothecae codex integer, benignitate singulari clarissimi uiri et senatoris regij, domini GASPARIS à NYDPRVG, etc. ultrò suppeditatus: quem totum, adiutore Hieremia Martio, praeclarae indolis adolescente (cuius in hoc Opere Graecè Latineqüe exscribendo, solerti et fideli opera sum usus) contuli, et multas nostri codicis lacunas expleui: qui sicubi ambo non satisfecerunt, caeteros quoque tres inspexi, et è uarijs difficultatibus me quanto potui studio expediui: quanto labore, nemo aestimabit melius, quàm qui ipse operis non dissimilis periculum fecerit. Si qua, in diuersitate illa, momenti alicuius esse uidebantur: ad finem Operis asscripsi. Manifestè uero praetermissa aut deprauata, non annotau. Cuius enim dementiae fuerit, persequenda librariorum uel inscitia, uel negligentia, uel perfidia, et mihi et lectoribus facessere negocium? Vt enim oculus integer candidum à nigro facilè discernit: sic acuto et exercitato ingenio uidere non difficile est, quae lectio uera sit, quae praetermissa, quae addita ex superuacuo, quae deprauata sint. Neque his contentus, indicem quoque adieci: quod genus operae, quamuis lectoribus utilissimum, ut nihil admodum laudis et ingenij habet, ita multum temporis et laboris sibi uendicat, praesertim si eum indicem per temporis angustias, et alias occupationes ita pertexere licuisset, ut cooperam. Quid multa? Confido me officio fidelis et non indiserti interpretis sedulò esse functum , in id certè operam

dedi. Sin alijs aliud uidebitur: illud saltem affirmare possum, me quod scierim et potuerim, fide optima fecisse, et diligentia summa. Sicubi uerò aut ingenij uires, aut eruditio neri mihi defuerint: fortunae eam esse culpam, infelicitatem meam, quae cum alijs tantum displiceat, mihi etiam plurimum nocet. Neque tam iniquum ullum esse puto, qui plus à me postulet, quām praestare queam. Ego uerò ijs qui uel in hoc, uel in alijs operibus à me conuersis laudem solidam assequentur, gratulabor potius quām inuidebo. Cum enim, quicquid hactenus edidi, id uel publica utilitate, uel temporibus meis adductus ficerim, nec tam famam captarim, quām famem uitaram: si eae lucubrationes meae illustrioribus aliorum editionibus, quales aliqui pollicentur, aliqui etiam minantur, abolitae fuerint: non iniquo animo ferendum erit, meum priuatum dedecus (si quod tamen infelicitis potius quām in honesti conatus est dedecus) cum Reipublicae literariae utilitate coniungi, cui ex animo consultum esse et uolo et uolui. Velle equidem id cum laude mea potius et gloria fieri (neque enim amorem nostri ab ipsa natura insitum planè abiecamus) sed si satis aliter uisum est, hoc quoque aequi boniū faciendum erit. Atque haec de authore, et argumenti genere, et opera mea. Nunc ad eam Praefationis partem accedendum est, in qua alioqui multum sudare solitus, quòd uerebar, ne uel in assentationis suspicionem commemorando, uel in negligentiae crimen dissimulando uenirem: nunc ut liberiore sim animo, tua modestia, uel potius magnitudo animi facit, qua id ab ineunte aetate meditatus esse uideris, quod apud Ciceronem Scipioni diuinitùs praecipitur, ut altè spectans, atque ad caelestem sedem et aeternam domum contuens, neque sermonibus uulgi dederis te, nec in praemijs humanis spem posueris rerum tuarum, sed suis te illecebris ipsa uirtus traxerit ad uerum decus: ut illud Graeci poetae de te dici possit,

οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ’ εἶναι θέλεις,
βαθεῖαν ἄλοκα διὰ φρενῶν καρπούμενος,
ἔξ ἦς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα.

Quib[us] uersibus id Amphiarao suo tribuit Aeschylus, ut affirmet, eum uirum optimum esse malle quām uideri, cuius animus tanquam ager faecundus et probè subactus, conceptis uirtutum seminibus, honestorum consiliorum et quae inde oriuntur actionum, quandam quasi segetem proferat. Quae si per omnem aetatis tuae decursum, quem ita moderatus es, ut honesta negocia suauissimo ocio semper anteposueris, singulatim explicare studeam: opus Iliade prolixius mihi nasceret, et tuae aures satis scio non ferent. Quae igitur calamo uel tua uoluntas, uel mea uerecundia negat, ea posteritatis sermonibus uel inuito te celebribuntur. Idem enim est gloriae quod crocodili ingenium: sequentes fugit, fugientes sequitur. Nihil (ut eloquentiae Romanae parens testatur) de insignibus ad laudem uiris obscurè nunciari solet. Famae nemo unquam imperare potuit. Non patitur illa Hesiodi dea sibi frenos iniici: loquitur et clamat, ut ab ipsa posteritate uox eius audiatur. Praedicabit illa non tantum ornamenta fortunae, ob quae cum uulgò beatus habearis, tu ea umbrae parietum comparare soles: sed et ingenij magnitudinem, et prudentiam tuam periculosissimis temporibus in re et publica et priuata: animi constantiam et aequabilitatem in utraque fortuna: in amplissimis opibus, quas à maioribus acceptas et feliciter conseruasti, et sine cuiusquam iniuria amplificasti, et ad bene merendum de multis contulisti, eam modestiam, et debiti etiam honoris contemptum, qui uel in infimis hominibus rarò inuenitur: nec tacebit uel benignitatem erga miseros et afflictos, uel liberalitatem erga studiosos et doctos: in quo numero si quis mihi locus est, et si inter Luscinos, Carinos, Tonneros, Streitos, Siphanos, atque alios complures, qui tua munificentia fruuntur, numerari mereor (ut autem merear, tua humanitas potius, quām mea dignitas facit) et ego nomen meum ex grati animi officio profiteri debeo, qui post multas aerumnas, tua liberalitate, Vir amplissime, tandem hoc consecutus uideor, ut ad omnes fortunae casus, qui uarij impendent, aliquid parati subsidij (nisi fatalis aliqua calamitas intercesserit) me habere confidam: et hic annus, cui tu tanquam salutare quoddam fidus assulsisti, id mihi attulerit, quod per omnem aetatem exhausti labores non contulerunt. Ita res ipsa me docet, nimis uerum illud esse Regij uatis oraculum: qui frustra ante lucem surgi, et panem comedи doloris, Deum autem suis uel dormientibus suppeditare omnia confirmat. Etsi autem in tanto Opere neque

dormitare neque dormire nimium, ac ne ualetudinis quidem semper rationem habere licuit (nam aliàs nunquam tantum uolumen tantillo spacio temporis absoluisset) tamen, si hi decem menses, quibus in hac lucubratione continenter elaboro, cum omni anteacta uita mea comparentur, planè dormientis rete traxisse uideor, me que insigni beneficio tuo deuinctum esse, hoc publico monimento testor, quod tua munificentia studiosis historiarum nunc primùm communicatur. Faxit Deus optimus maximus, ut neque te sumptuum tantorum, neque me laborum poeniteat: idemqúe te cum liberis tuis ornatissimis, totaqúe amplissima Fuggerana familia quàm diutissimè incolumem et florentem conseruet. Augustae Vindelicorum, ex Bibliotheca herili: Calendis Nouembris, Anno à nativitate Domini MDLVI.